

Stockholm 2025-05-14

Landsbruks- och infrastrukturdepartementet

Yttrande över remissen Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk

Sveriges Hembygdsförbund (SHF) är landets största kulturmiljöorganisation. För hembygdsrörelsen är det viktigt att värna kulturmiljön och det gröna kulturarvet, rekreativvärdena och de sociala värdena i landskapet. Vi anser som organisation att det är viktigt att myndigheterna tar hänsyn till de lokala perspektiven, inte minst ur ett demokratiskt perspektiv.

Sveriges Hembygdsförbund har fått rubricerad utredning på remiss. SHF har tagit del av utredningen och vill framföra följande synpunkter.

Vi anser att syftet med uppdraget, vilket är ”en effektiv, enkel och väl fungerande tillsyn av skogsbruket och ett effektivare miljömålsarbete i skogen” är bra eftersom det fortfarande skadas många kulturlämningar i skogen och för att även vi i vår verksamhet arbetar för att nå miljömålet Levande skogar. Vi delar även viljeriktningen ”att skogsbruket ska vara långsiktigt hållbart och bidra till klimatomställningen”.

Ärendehantering

Att underlätta för brukarna att göra rätt är viktigt, därför är det ett bra förslag att förtydliga skillnaden mellan anmälan för samråd och avverkningsanmälan, eftersom det kan göra det tydligare för skogsbrukarna. Av samma skäl stödjer vi förslaget att göra det tydligt när en anmälan om samråd ska göras. Förslaget att förtydliga betydelsen av *väsentligt ändra naturmiljön* låter likaså som ett bra sådant och kan göras i föreskrifter som föreslås men möjligen även i allmänna råd.

Om förslaget med ”en uttömmande lista av förutsättningar som avgör när skogsbruksåtgärder kräver samråd” ska upprättas av Skogsstyrelsen vill SHF understryka vikten av att en sådan lista även behöver innehålla de olika typer av sociala värden som finns. En sådan lista bör också remitteras till instanser med en bred kunskap inom området, till exempel till SHF men även Friluftsrådet och Naturturismföretagen. De värden våra organisationer lyfter har stöd i att Sverige har åtagit sig att implementera både Århuskonventionen och Konventionen för biologisk mångfald samt ratificerat Europeiska landskapskonventionen. Därför är det viktigt att inte bara avgränsa till områden med formellt skydd utan även när det gäller anpassat brukande och hänsynstagande.

I syfte att värna om ett rättvist system samt många olika typer av kulturmiljöer och det gröna kulturarvet, håller vi med om att man varken bör höja arealgränsen för avverkningsanmälan eller samrådsplikten samt att inte särskilja enskilda skogsägare från övriga, så att alla behandlas lika.

Utredningen föreslår en del åtgärder inom skogsbruket inte längre ska behövas samråd enligt miljöbalken. Med tanke på naturrestaureringen och förväntade klimatförändringar anser vi att samråd även i fortsättningen ska ske vid byggande av skogsbil- och traktorvägar. Byggande av vägar innebär hårdgörande av marken och kan stå i konflikt med rekreativvärden. Förslaget om att istället införa en underrättelseplikt kommer inte ge samma möjlighet för myndigheten att ingripa om åtgärden är i strid mot lagstiftning eller hänsyn till olika värden i skogen.

Juridik

En översyn av de rättsliga processerna är till gagn för alla. Det kan till en början verka bra att man i dagsläget kan överklaga samma ärende till både förvaltningsrätt och mark- och miljödomstol. I förslaget står dock att Skogsstyrelsen även bör bli motpart om det gäller ett fall enligt Miljöbalken och alltså inte längre den enskilde utövaren när en miljöorganisation överklagar ett ärende. SHF anser att detta dock är två helt olika typer av mål som ska avgöras, i förvaltningsrätten handlar det om myndigheten gjort fel mot en enskild individ medan i Mark och miljödomstolen om den enskilde har gjort något i strid mot miljön, dvs det skydd vi gemensamt kommit överens om ska finnas för att värden i miljön ska bevaras. Motiveringen till förslaget är att ”myndigheten har bland annat det allmännas uppdrag att tillvarata de ändamål som bär upp skogsvårdslagen.” SHF menar att det är mycket olyckligt när en statlig myndighet strider mot medborgare som har rätt att företräda det allmännas intresse. Sektorsmyndigheterna är så vitt vi förstår det remissinstans i ärenden enligt Miljöbalken, och har således redan en roll i miljöprövningar. Vi stödjer dock en förstärkt skoglig kompetens i domstolarna om sådan saknas.

Eftersom vi i Sverige alltmer påverkas av vad som beslutas i EU är det också bra att vi gör jämförelser gällande hur andra länder implementerar EU-rätten. Eftersom utredningen kommit fram till att redan befintlig lagstiftning, i Miljöbalken om tillsyn spelar en viktig roll, är det 12 kap. 6 § miljöbalken som bör gälla även i framtiden.

Vi tror på transparens varför vi även stöder förslaget att sekretessen för arter tas bort mot berörd fastighetsägare, så att det blir lätt att göra rätt.

Om plikten för Skogsstyrelsen att agera enligt skogsvårdslagstiftningen ökar tydligheten och förutsägbarheten att praxisen som utformats uttrycks i lagtext. Det anser SHF vore bra eftersom denna hänger ihop med ideella miljöorganisationers behov av att veta när ett beslut fattas och kan överklagas.

Kostnadsfördelning och Ersättningar

SHF stöder initiativet att se över hur kostnaderna för hur den kunskapsinhämtningen ska fördelas gällande de kunskapskrav som finns i miljöbalken. Eftersom det kan innebära inskränkningar i pågående markanvändning är det rimligt att markägaren endast bekostar en viss del av kunskapsinhämtningen och även relaterat till fastighetsvärdet. Men eftersom det handlar om allmänna intressen bör staten ta en större kostnad för ett sådant kunskapsunderlag. Det är också rimligt att ersättningar utgår till markägare som får inskränkningar i rådigheten av sin mark i större omfattning är andra markägare ur ett demokratiperspektiv.

Omvandling av arealstöd för ädellövskog till att skapa incitament för att skapa mer sådan, vore positivt eftersom det skulle innebära ett mer variationsrikt skogslandskap och vara positivt för rekreationsvärdena.

Artskydd

Vi avstår från att kommentera vem som ska handlägga frågor om artskydd i skogen. Vi vill heller inte i detalj kommentera ersättningsmodellen när inskränkningar behöver göras för att skydda specifika arter, mer än att hålla med om att ett system behövs för att minska risken för att det upplevs som en ekonomisk risk att utveckla naturvärden i skogen.

För Sveriges hembygdsförbund

Jan Nordwall
Generalsekreterare

Helena Rosenberg
Kulturmiljöstrateg